

ПРОЕКТЕН ЕКИП НА ЕМСС

**ПРАВОСЪДИЕ, ОБЩЕСТВО И
МЕДИИ**

**ДОКЛАД
2011 – 2012**

*-ОКОНЧАТЕЛЕН-
13 АПРИЛ 2012*

СЪДЪРЖАНИЕ

1. **ВЪВЕДЕНИЕ**
2. **ГОВОРИТЕЛИ ОТ ИМЕТО НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ:**

Съдебни говорители и съветници по комуникациите

2.1 Актуални европейски тенденции
2.2 Препоръки
3. **АУДИОВИЗУАЛЕН ЗАПИС В СЪДЕБНАТА ЗАЛА И ИЗПОЛЗВАНЕ НА СОЦИАЛНИ МЕДИИ**

3.1 Актуални европейски тенденции
3.2 Препоръки
4. **ПУБЛИКУВАНЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ В ИНТЕРНЕТ**

4.1 Актуални европейски тенденции
4.2 Препоръки
5. **НАСОКИ ЗА ПРЕСАТА**

5.1 Актуални европейски тенденции
5.2 Препоръки
6. **ПРОАКТИВЕН МЕДИЕН ПОДХОД ОТ СТРАНА НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ**

6.1 Актуални европейски тенденции
6.2 Препоръки
7. **ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ**
8. **ПРИЛОЖЕНИЕ I УЧАСТНИЦИ В ПРОЕКТНИЯ ЕКИП**

ДОКЛАД ПРОЕКТЕН ЕКИП НА ЕМСС ПРАВОСЪДИЕ, ОБЩЕСТВО И МЕДИИ

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Правосъдие, общество и медии е тема от особен интерес за ЕМСС, тъй като всички европейски съдебни системи са изправени пред сходни предизвикателства в тази област. Европейските съдебни системи са критикувани за това, че не са прозрачни и че са остарели и ограничени. В същото време на съдебната власт ѝ липсва глас в публичния дебат, тъй като се смята, че тя следва да комуникира единствено чрез своите решения. Дали това е вярно, особено ако медиите дезинформират обществеността? В настоящия доклад ще отговорим на този въпрос отрицателно, защото обществото има право да бъде правилно информирано относно функционирането на съдебната власт и съдебната система.

Проектният екип обсъди какви мерки могат да се вземат за да се запълни празнотата между съдебната власт и обществото и как да се подобри сътрудничеството и връзката между съдебната власт и медиите. По нататък, настоящият доклад изследва как да се осигури подходящ обмен на информация с медиите и дали има начин да се гарантира, че информацията е предадена коректно в медиите. Може ли съдебната власт също така да подобри имиджа си пред обществото?

Този доклад ще предостави гледната точка на ЕМСС и ще идентифицира препоръки за засилване на разбирането на съдебната власт и да гарантира, че съдебната система е по-прозрачна за обществото. Това ще изисква проактивен медиен подход на съдебната власт. В отговор съдебната власт може да постигне по-добри взаимоотношения с медиите и може да стесни празнотата, която се забелязва между съдебната власт и обществото.

Методологията и дейностите, които са предприети включват:

- Събиране на информация от съдебните съвети, представени в работните групи и от други членове и наблюдатели;
- Кръгли маси с представители на адвокатски колегии и учени;
- Разработване на документи от проектния екип и поддържащия персонал;
- Анализ на разработените документи в Управителния комитет;
- Работни срещи;
- Одобрение или приемане от Общото събрание.

Настоящият доклад се основава на отговорите на въпросник съгласуван на срещата в Хага (15-16 септември 2011 г.) и на дискусиите и заключенията от работните срещи, проведени в Барселона (9 декември 2011 г.), Хага (9-10 февруари 2012 г.) и Рим (19 март 2012 г.).

Настоящият доклад се фокусира върху:

1. Говорители от името на съдебната власт:
Съдебни говорители и съветници по комуникациите
2. Аудиовизуален запис в съдебната зала и използване на социални медии;
3. Публикуване на съдебни решения в интернет;
4. Насоки за пресата
5. Проактивен медиен подход от страна на съдебната власт.

Тези пет теми ще бъдат дискутирани във всяка глава. На първо място, по всеки въпрос е представена фактическа обосновка по съвременното развитие в Европа, основано на отговорите на въпросника и последващите дискусии в работната група. Второ, примери за добри практики са дадени във всяка глава и всеки раздел завършва с препоръки.

2. ГОВОРТЕЛИ ОТ ИМЕТО НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ:

Съдебни говорители и съветници по комуникациите

2.1 АКТУАЛНИ ЕВРОПЕЙСКИ ТЕНДЕНЦИИ

Много от запитаните страни имат говорител, който има за задача да изразява становище за или от името на съдебната власт. Такова лице може да бъде или да не бъде съдия и е важно да се подчертаят и определят различните нива и правни квалификации на говорителя. Отговорите се отнасяха до следното:

1. Съдебният говорител или други говорители, които говорят от името на съдебната власт на национално ниво. Това включва върховен съдия, най – високото ниво сред съдиите и членовете на съдебния съвет.
2. Съдии, които говорят от името на районни съдии. В някои съдебни системи това включва съдии на високо ниво.
3. Съдии, които говорят от името на окръжен или местен съдия на по-ниско или местно ниво.
4. Служители за връзка с медиите, които могат да говорят на национално или местно ниво, но не са съдии, а са държавни служители към министерство на правосъдието, съдебна служба, съдебен съвет или друг правителствен, институционален или политически орган.
5. Съветници по комуникациите – които могат да бъдат служители за връзка с медиите, но със специална роля да дават консултации, да информират и да обучават съдии и други говорители, които могат да говорят пред публика по дадена тема.

В някои страни изглежда има тенденция да има съдия, който разговаря с пресата на национално и регионално ниво и да има местни съдии за връзка с медиите, там където броят на местните съдилища е достигнал определен брой. Позицията на служители за връзка с медиите и съветници по комуникациите не е посочена или определена като такава.

По този начин, страните, в които има съдебни говорители на национално/регионално ниво включват Австрия, България, Дания, Англия и Уелс, Унгария, Нидерландия, Норвегия, Полша и Румъния.

Някои от страните дали отговор, които нямат съдебен говорител на национално ниво, са изразили специално желание или необходимост да имат съдебен говорител на такова ниво (напр. Белгия). Освен това в Италия, единственият национален говорител не беше действащ съдия, а беше служител към Висшия съвет на съдебната власт. Други страни се задоволяват с това да оставят националната роля на служители за връзка с пресата и съветници по комуникациите, като напр. Ирландия, Литва и Шотландия. Освен това,

някои принципно разчитат на прокурора да комуникира с медиите – като напр. Турция и до известна степен Белгия.

Много от страните, които имат национални съдебни говорители имат също такива и на местно ниво. Италия няма съдебни говорители на местно ниво, но е изразила желание да има такива. Англия и Уелс също нямат подобна разпоредба, въпреки че това вероятно отразява естеството на структурата на съдилищата, които основно са съсредоточени в Лондон – Върховен съд, всички Апелативни съдилища, и по-голямата част от съдилищата.

В Нидерландия, всички съдебни говорители се срещат два пъти годишно за да обсъдят опита си с медиите през предходните шест месеца. Обичайните теми включват събития свързани с пресата, когато личното пространство на подсъдими или на свидетелите е било нарушено, или неприятен опит заради начините на провеждане на интервю от някои журналисти. Тези срещи предоставят възможност за обмяна на опит, но също така служат за да усъвършенстват общите насоки за отношенията с медиите. Примери за подобни насоки включват тези относно аудиовизуалните записи в съдебната зала или процедури за справяне с журналисти, които нарушават насоките. На срещите присъства делегация, включваща съветници по комуникациите от всеки съд. Комитетът на съдебните говорители има ръководен орган, който изготвя дневния ред за тези срещи. Комитетът е компетентен да взема решения. По този начин, когато събранието на съдебните говорители постигне споразумение по определен начин на поведение, комитетът трябва да представи тези нови насоки на събранието на председателите на съдилища, които трябва да одобряват тези насоки.

А. Подбор и обучение

Подборът и обучението на съдебни говорители са много различни, въпреки че се открояват някои тенденции от отговорите и някои основни качества могат да бъдат открити:

1. отговорността за избора на съдебни говорители следва да бъде на повисшестоящ съдия или съдии. На национално ниво това следва да включва одобрения от Върховен съдия; на регионално или на местно ниво, това следва да включва одобрение от председателя на съда или местен висшестоящ съдия;
2. обучението изглежда е доста ограничено, но като минимум то трябва да продължава няколко дни в годината медийно обучение и това следва да включва контакт и обучение със журналисти;
3. беше важно да се избере действащ съдия с добър профил и способности. Съществува загриженост, че може да се окаже неподходящо използването на съдии с неподходящи качества или пенсионирани съдии. В действителност се поддържа становището, че най-добрият съдебен говорител е доброволец, който не получава финансова компенсация за това, че е съдия за връзка с медиите;
- 4 съдебния говорител следва по принцип да бъде съдия на същото ниво както съдиите, от чието име той или тя говори. Също така е важно съдията за връзка с медиите да има необходим обем от правни знания, ако се занимава с решение или постановление на определена съдебна институция;

5. отбелязва се, че с изключение на Полша, на всички съдебни говорители не им се плаща допълнително за тази тяхна роля. Това е част от техните задължения и те използват времето си за да работят с пресата и с въпросите относно медиите. Важно е един съдебен говорител да разполага с време и с подкрепа за да изпълнява ролята си, която може при определени обстоятелства да изисква много време и енергия.

В Англия и Уелс съдебните говорители се обучават от медиен консултант. Това обучение се актуализира ежегодно. Обучението включва един ден в студиото на националната телевизия и радио. На съдиите се предоставят сценарии, по които се интервюират, а след това интервюто се прослушва и анализира. Използват се различни форми на интервю – като радио интервю и интервю по телефона, както и по-традиционното студийно интервю.

В. Задачи и приложно поле на съдебния говорител

Основната цел на съдебния говорител е предоставяне на информация на медиите даване на обяснения и информиране на медиите относно съдебни решения и процедури. В някои страни съдебният говорител се стреми да обясни определени решения и дела. В други страни това изрично е забранено и нито един съдия не може да говори публично за решенията на други съдии – освен ако е по време на сесия на съда в апелативен съд, които се занимава с това решение.

На национално ниво ролята на съдебен говорители може да включва общо обяснение на съществуващия закон, ефекта и последиците за обществото. Не е помислено, че ролята на националния съдебен говорител следва да включва пряка преценка за законите и кодексите приети или създадени от законодателя, въпреки че съдията за връзка с медиите би могъл да посочи последиците от това законодателство.

На местно ниво ролята на съдебния говорител има значение за контактите с местните медии и като контактна точка за предоставяне на информация за тях. Докато това би могло да включва препратки към решения на местно ниво, като напр. присъди или решения по наказателни дела, съдебният говорител отново би трябвало да обясни решенията, без да ги подлага на преценка. При всички случаи се очаква решенията или постановленията да съдържат по думите на съдията пълни обяснения и мотиви за решението и съдебният говорител може единствено да ги повтори и подчертае.

На всички нива, голяма част от работата на съдебният говорител се смята за задача по информиране и даване на обяснения на основно ниво. Темите включват презумпция за невинност и тежестта на доказване и стандартите за доказателства във всички дела. Също така ще бъдат включени прости обяснения за ролята на съдията, йерархията на съдилищата и съдебната власт, различните юрисдикции на съдилищата и трибуналите, включване на обществото в правосъдието като напр. ролята на свидетел или на съдебен заседател или като непрофесионален магистрат или съдия, съдебни процедури и списък на делата.

2.2 ПРЕПОРЪКИ

1. всички страни следва да разработят и използват система за съдебни говорители под формата на съдии за връзка с медиите и съветници по комуникациите, които следва да имат задълбочени познания за съдебната система, имат познания относно това как да поднесат информацията на обществеността на разбираем език и които имат социални и медийни умения.
2. съдебните говорители и съветниците по комуникациите следва да работят на национално ниво както и на местно, и в някои страни на регионално ниво. Тези съдебни говорители следва да бъдат съдии, които работят на ниво съд или юрисдикция, която е свързана със съответното запитване от страна на медиите.
3. съдебният говорител следва да бъде назначен от председателя на съответния съд или област, в която съдията за връзка с медиите е работил – и следва да носи отговорност пред съдията, който го е назначил.
4. следва да има основни насоки относно функциите и ролята на съдебния говорител, включително правила относно това по чия инициатива действа той и системата за координиране на тези действия. Взаимоотношенията между съдебните говорители, служителите за връзки с обществеността и съветниците по комуникациите могат да бъдат определени в подобни насоки. Насоките следва също да вземат под внимание националните кодекси за журналистическа етика, националните стандарти и етични правила.
5. Следва да е налице обучение в помощ на съдебния говорител в областта на извършваната от него работа. Следва също така да е налице пълна подкрепа от страна на служителите за връзка с обществеността и съветниците по комуникациите.
6. Предложено е съдебният говорител да има следните задължения и отговорности:
  - a. да информира и инструктира медиите относно законите и процедурите;
  - b. да предоставя на обществеността обяснения относно характера и въздействието на решенията и постановленията – това може също да включва участие в обучение за основите на конституционното и вещното право;
  - c. да задълбочи интереса към правосъдието като насърчи прозрачността на съдебната система и разбирането от страна на обществеността на съдебната власт и правосъдието;
  - d. да работи със служители и съветници по комуникациите при разпределяне на техните функции и да наблюдава контактите с пресата и медиите;
  - e. да следи и въздейства на медиите чрез интернет страници и други социални медии;
  - f. да развива контакти с медиите както и с подходящите професионални организации, специалисти и академични институции.

3. АУДИОЗАПИСИ В СЪДЕБНАТА ЗАЛА И ИЗПОЛЗВАНЕТО НА СОЦИАЛНИ МЕДИИ

3.1 АКТУАЛНИ ЕВРОПЕЙСКИ ТЕНДЕНЦИИ

А. Аудиозаписи в съдебната зала

Законодателството и културата се различават в различните европейски страни когато става въпрос за аудио-и видео записи в съдебните зали.

В някои страни, като например, Австрия, България, Англия и Уелс, Ирландия и Турция е напълно или в голяма степен забранено да се правят аудио и видео записи за лична употреба или за радио или телевизионно излъчване. В Австрия също разпространение извън съдебната зала (но в съда) е забранено, но председателят може да дава разрешение в индивидуални случаи.

В Литва излъчване от съдилищата е забранено, но страните могат да правят запис на съдебното заседание за тяхно лично ползване. Върховният съд на Англия и Уелс излъчва своите заседания, в други случаи не е позволено. В други страни, като Белгия, Дания, Португалия, Полша, Унгария и Норвегия, аудио и видео записи не са разрешени, но съдията може да допуска изключения. Това може, например да става при случаи с висок обществен интерес. В някои страни съществуват разлики между възможностите за изготвяне на записи по наказателни дела. По често се разрешава ползване на запис при наказателни дела, но съществуват изключения. В Норвегия ползването на записващи устройства по принцип се разрешава при граждански дела, а не при наказателни.

В други страни, аудио и видео запис е разрешен в определени граници. Такава е ситуацията например в Италия, Холандия, Румъния и Испания. Такива граници могат да обхващат част от съдебните заседания или определен вид дела.

В Холандия запис е разрешен при откриването, включително прочитане на обвиненията, заключителните пледоарии и произнасянето на присъдата. За останалите части от процеса, за разрешаването за изготвяне на запис решение взема съдията. В Румъния аудио и видео запис се разрешава извън съдебната зала и може да е разрешен през първите няколко минути от заседанието. В Испания, телевизията излъчва репортажи от съдебните зали от 25 години. Въпреки това, в някои случаи председателят на съда може да позволи присъствието на телевизионни камери само през първите десет, петнадесет минути от процеса. Не се разрешава запис при изявления на малолетни лица, жертви на сексуални престъпления и защитени свидетели.

В Швеция аудио запис се разрешава при публични заседания, докато видео записите са забранени освен ако съществуват определени законови основания. В Италия, делата на Висшия съвет се излъчват по радиото. Записи за излъчване се правят във всички страни, с някои изключения, определяни от самите медии.

Живо предаване от съдебната зала е възможно в някои страни като Белгия, Дания, Литва, Норвегия, Полша и Испания. В някои страни излъчването на лична информация не се разрешава (имената на обвиняемия). В други случаи заснетият материал се редактира и се излъчва по-късно. Когато са разрешени аудио и видео записи почти винаги те се правят от медиите, но има някои изключения. В някои страни органите на съдебната власт сами изготвят записи на съдебните заседания за нуждите на регистъра. Върховният съд и Националният съд на Испания и Върховният съд на Англия и Уелс

сами изготвят записите. Това е също така въпрос на ресурси и компетентност. Повечето страни не виждат възможност за финансиране и управление на подобно решение.

Заседанията на Върховния съд на Обединеното Кралство се излъчват по телевизията. По този начин всички процедури и решения се заснемат както се случват. Върховният съд изслушва само правни аргументи и се занимава с конституционни дела и дела от национално значение. В тези производства има много малко непринуденост, така че не съществува необходимост от голяма редакторска намеса и има много нисък рейтинг.

В. Мобилни телефони

По принцип, отговорите на това проучване не правят разграничение (ако такова съществува) между използването на мобилни телефони от журналисти и от представители на обществеността. В повечето европейски страни, използването на мобилни телефони в съдебните зали е забранено до известна степен. Употребата на мобилни телефони е забранена в България, Дания, Англия и Уелс, Унгария, Ирландия, Норвегия, Португалия, Румъния и Турция.

Употребата на мобилни телефони е напълно забранена в България, Румъния, Испания и Португалия. В Норвегия, не съществуват специални правила за използването на мобилни телефони. Въпреки това, общите правила, които забраняват смущаването на съда, опазването на достойнството на съда и предотвратяване прекъсването на съдебното заседание изглежда се прилагат и за мобилните телефони, както за всяка друга форма на смущаване. В Дания, не е забранено да се носи мобилен телефон в съдебната зала. Все пак, на лицата се нарежда да се въздържат от използването им в съдебната зала, ако съдията разбере, че подобно устройство се използва в съдебната зала. Сходна ситуация съществува и в Белгия и Австрия.

В Турция, обикновено се издава предупреждение по отношение на лице, което се занимава с дейности, които засягат съдебната процедура и изглежда че използването на мобилни телефони попада в тази категория. Ако, лице продължи да не се подчинява на съдебна заповед, тези лица се отстраняват от съдебната зала в Турция.

В Англия и Уелс, използването на мобилен телефон в съда е нарушение, докато в Ирландия неуважение към работата на съда може да произлезе от намеса, причинена от употребата на мобилни телефони, но забрана относно използването на мобилни телефони не е предвидена в законодателството. По интересен начин в Австрия, Ирландия и Словения, контролът на заседанията в рамките на процеса е предоставен на съответния съдия, докато в Испания например, подобно поведение се регламентира със заповед на председателя на съответното отделение в съда.

Използването на мобилни телефони не е забранено в Унгария, Италия, Литва и Холандия.

Докато мобилните телефони не са забранени в Унгария и подобна употреба е рядкост, всякаква фотографска или аудиовизуална техника (която с развитието на технологиите може да включва смартфони и др.), която смущава заседанието на съда може да бъде ограничена от съдията. Въпреки това, средства за външна комуникация, включително, но не само лаптопи с интернет връзка не са забранени в Унгария.

Използването на мобилни телефони е позволено в Италия. Независимо от това, ако някой смущава работата на съда, той се отстранява от съдебната зала.

В Литва, мобилни телефони могат да се използват за целите на изготвянето на аудиозапис от страните, които участват в съдебното заседание. Видеозапис не се допуска. Изглежда няма разпоредби относно използването на мобилни телефони за електронна поща, от журналисти или от частни лица. В заключение, в Холандия използването на мобилни телефони в съдебната зала е разрешено. Правенето на снимки с мобилен телефон е забранено и са предприети мерки охраната да конфискува мобилните телефони и да премахва подобни снимки при такива обстоятелства. Отбелязва се, че това правило е предмет на допълнително изключение в Холандия, тъй като употребата на мобилни телефони е забранена в двете съдебни зали със засилен режим на сигурност в Ротердам и Амстердам.

В повечето европейски страни, не съществува изрична разпоредба, която да регламентира използването на социални медии, като Twitter в съда. Въпреки това, върховният съдия на Англия и Уелс е издал насоки, които разрешават такава употреба от журналисти през декември 2011 г. В резултат на това, журналистите не трябва вече да искат разрешение от съдилищата да използват Twitter, текстови съобщения или електронна поща в съдебната зала.

Репортажите в реално време от съдебната зала чрез употребата на мобилни телефони – от печатните медии и от широката общественост – е предизвикателство в няколко страни, тъй като посетителите използват все повече мобилни телефони за да общуват направо от съдебната зала. В други страни мобилните телефони се използват усилено за тази цел (Унгария, Ирландия).

Личното пространство на обвиняемия, свидетеля и съдебните заседатели може да бъде нарушено от използването на мобилни телефони за репортажи от съдебното заседание.

На журналистите обикновено се позволява да носят и използват собствен компютър в съдебната зала. В някои страни (Дания, Австрия, Италия, Холандия, Румъния, Турция) се разрешават мобилните телефони в съдебната зала, но е забранена тяхната употреба по време на съдебно заседание за запис, репортаж и снимки, както и за други цели – това се отнася както за медиите, така и за широката общественост. В тези случаи няма изрични правила. Съдията упражнява контрол и обикновено моли присъстващите да не използват мобилните си телефони и реагира когато някои използва мобилен телефон. В Дания и Норвегия някои новинарски печатни медии предават на живо от компютъра си (само писмени репортажи).

С. Използване на социални медии от съдебната власт

Социалните медии предлагат възможност на съдебната власт да взаимодейства с обществото по нов начин, които насърчава прозрачността, интерактивността и сътрудничеството. Обществото използва инструментите за социални медии по различен начин от традиционните медии, което означава, че съществуващите комуникационни стратегии са остарели. Общата цел на социалните медии е да увеличи достъпността на потребителите и възможността за самостоятелно разгласяване чрез

множество различни формати. Социалните медии могат да приемат много форми: социални и професионални мрежи (Facebook, LinkedIn), блогове (Web log), микро-блогове (Twitter), уикис (Wikipedia), социални отметки (Digg), видео споделяне (Youtube), групи за онлайн дискусии и т.н.

Социалните медии и съдилищата в основата си са доста различни:

- 1) социалните медии са децентрализирани и разнопосочни, докато съдилищата са институционализирани и еднопосочни;
- 2) социалните медии са лични и задълбочени, докато съдилищата са авторитетни и независими;
- 3) социалните медии са мултимедии, които включват образи в движение и неподвижни образи, звук и текст, докато съдилищата работят преди всичко с текстове.

В някои страни съдебната власт започна да използва социални медии. В Дания и Норвегия някои съдилища започнаха да използват Facebook и Twitter . Това се оказва полезен източник за предоставяне на информация за международните медии от Окръжния съд в Осло относно терористичния случай в Осло. Съдебните съвети и съдебната администрация също започнаха да използват социални медии, напр. Литва, Норвегия, Испания и Турция.

Норвежката съдебна администрация е започнала използването на Facebook, Twitter, Flickr и е създала насоки за използването на социални медии. Използва се акаунт в Twitter за споделяне на информация относно новини, прессъобщения, практическа информация и дела с отражение в медиите, предаване на информация от съдилищата. Норвежката съдебна администрация и някои съдилища използват Twitter за да комуникират с медиите и правния сектор, тъй като те са основните целеви групи, но също така и с обществото като цяло. Съобщеният в Twitter и информацията често се споделя от членовете на Норвежката съдебна администрация и от техните членове. Използва се проактивно за да се получи обществено значима информация за съдебната власт, както и да се насочват представители на обществеността, които имат противоречиви становища. Норвежката съдебна администрация също е публикувала снимки, които могат да бъдат използвани от медиите за да илюстрират статии за съдилищата, по начин които укрепва общественото доверие. Също така Норвежката съдебна администрация е споделила снимки на лица от съдебната власт, които понякога са интервюирани. Интересен пример е "Dommerbloggen" (блогът на съдията) където един съдия публикува информация относно това какво е да си съдия, дилеми или съдебна практика, която е обект на обществен дебат. Хората могат да публикуват коментари и съдията често отговаря и обяснява как функционира всичко. Необходимо е известно време да се поддържа, но допринася в голяма степен за повишаване на информираността относно съдебната власт.

Използването на социални медии от отделни съдии и служители на съдилищата в личния им живот сега е много разпространена в повечето страни. Несъмнено, не може да бъде забранено на съдиите или на съдебните служители да използват социални медии в личния си живот, когато става въпрос за лични дела, тъй като подобна употреба попада в полето на свободата на речта. Въпреки това, важноста на ролята на съдиите и съдебните служители задължително налага граници в съдържанието.

3.2 ПРЕПОРЪКИ

А. Аудио и видео запис в съдебната зала

Като се отчитат огромните различия между законодателството и културата в европейските страни, към момента не е възможно да се получи обща картина относно аудио и видео записите в съдилищата. В някои страни подобни записи са напълно забранени, а в други в основни линии са позволени. Въпреки това е желателно да се намалят различията между съдебните системи в Европа по тези въпроси.

1. Когато се позволява видео запис, следва да се вземат специални мерки да се защитят лицата, като например заподозрените, свидетелите, непрофесионалните съдии и съдебните заседатели от заснемане. В някои страни съществува практика тези лица да не се заснемат. Ако се правят изключения е важно тези лица да дадат разрешение и дори ако го направят съдията независимо преценява дали подобен запис/излъчване е уместен.
2. Ако законодателството позволява видео записи, няма необходимост от право на вето за професионалните участници в процеса, като съдии, прокурори и адвокати. Все пак добра практика е да се изслуша тяхното мнение преди съдът да вземе решение. Ако записването е позволено и съдията откаже да бъде позволен запис, това решение трябва да е мотивирано.
3. Ако записването по принцип е позволено, но съдът може да прави изключения, добра практика е медиата да изрази становище преди да бъде взето решението.
4. Когато аудио и видео записите са позволени се препоръчва да се използват отдалечени камери или да няма прекалено много камери в съдебната зала.
5. При дела от особен обществен интерес се препоръчва проблемите да се изясняват и решават преди началото на съдебното заседание. Това може да се направи като се организира среща с представители на съдилищата и медиите, на която да се обсъдят практическите детайли относно аудио и видео записа (превозни средства (сателитни автобуси) части от заседанието, които могат да се заснемат, броят на разрешените камери).
6. Обикновено живо предаване не се разрешава, за предпочитане е да се излъчи със закъснение, така че всяка информация, която не би трябвало да се излъчва да бъде изрязана преди излъчването.
7. Желателно е да съществуват подробни и точни насоки относно аудио и видео записите във всяка страна.
8. Някои въпроси трябва все пак да бъдат решени от съдията. Това може да бъде най-доброто решение в случаи, в които има значителен обществен интерес.

В. Мобилни телефони

9. Ако употребата на мобилни телефони е разрешена, те трябва да бъдат изключени или звукът им да бъде намален, за да се гарантират минимални смущения в работата на съда. Освен това, е ясно че при регламентиране употребата на

смартфони и други средства за комуникация, следва да бъдат дадени стриктни указания относно това кога могат да се използват, както и процедурата в случай на нарушения.

С. Социални медии

10. Социални медии могат да бъдат използвани в съдилищата или органите на съдебната власт в тяхната комуникация. Препоръчително е да бъде разработена стратегия, която да включва целевите групи и целите на употребата на всяка социална медия. Тази стратегия следва да включва и определя: целевите групи за всяка социална медия, целите на всяка социална медия, как се следва социалната медия и кой носи отговорност за това. Също така стратегията следва да включва как проактивно да се използва социалната медия. Това може да се постигне като се представят връзки към страниците или статии, които са интересни, чрез създаване на фото или видео албуми, чрез публикуване на съобщения, които добавят стойност като предоставят уникални, индивидуални перспективи относно случващото се. Всички такива публикации следва да бъдат изпълнени със смисъл и да имат смислени коментари, които да дават информация, да образуват и ангажират гражданите. Не се препоръчва просто да се копират прессъобщения в социалните медии.
11. Отделните съдии, които използват социални медии следва да познават етичните кодекси и към нарушаването на тези кодекси следва да се подхожда със съответните дисциплинарни действия. Препоръчва се да се ползва високо ниво на защита на личните данни.

4. ПУБЛИКУВАНЕ НА СЪДЕБНИ РЕШЕНИЯ В ИНТЕРНЕТ

4.1 АКТУАЛНИ ЕВРОПЕЙСКИ ТЕНДЕНЦИИ

Всички запитани страни публикуват съдебните решения в Интернет. Въпреки това са налице три различни начина, по който става това. В някои страни на съдебната власт няма уебсайт и следователно решенията са публикувани на държавните Интернет страниците на министерствата. В други страни има частна система, където решенията се публикуват на Интернет страниците на частни издателства. За да получи достъп до тези сайтове, човек следва да заплати определена сума. Една трета и най-често срещана практика е решенията се публикуват на Интернет страницата на съдебната власт и тази база данни да е свободно достъпна и без такса за практикуващи юристи и на обществеността.

Важно е да се изтъкне че независимостта на съдебната власт. За да подчертае тази независимата позиция на съдебната власт, отговорни за Интернет страницата трябва да бъдат Съвета на съдебната власт, съдебната администрация или съдилища. Съдебните решения следва да бъдат публикувани на Интернет страницата на съдебната власт, а не, както в някои страни, на Интернет страниците на правителството или на частни издателства.

Освен тази обща Интернет страница на съдебната власт, всеки съд може да разработи свой собствен сайт като секцията на този сайт. Тези сайтове трябва да съдържат информация, касаеща професионалисти, пресата и обществото като цяло. За да се

повиши прозрачността и еднообразността на съдебната власт, препоръчително е да се предостави една и съща информация на всеки сайт и да се разработи общ формат, който да структурира съдържанието по един и същ начин. Тези сайтове трябва да съдържа най-малко:

- обща информация относно съдилищата и услугите, които предоставят;
- практическа информация за страните по делото;
- дневния ред на предстоящата дела / графици на делата;
- информация за съдебни заседатели;
- съдебни правила;
- прессъобщения;
- (резюме на) решения;
- формуляри (с възможност за сваляне на файлове);
- кариерни възможности.

Тъй като съдебната власт трябва да е прозрачна, съдебните решения следва да са достъпни за широката общественост. Поради тази причина Интернет страницата на съдебната власт трябва да съдържа база данни от съдебни решения, които са свободно достъпни за обществеността. Съдебни решения следва да се публикуват както за съдебните професионалисти, така и за обществеността. Първата група се интересува предимно от решенията, които са интересни от правна гледна точка. На пресата и обществеността се интересува най-вече от делата с висок обществен интерес. Тази база данни трябва да съдържа възможност за "търсене" по ключови думи и лесен за употреба списък. Желателно е публикуването на възможно най-много публикации. Препоръчителни са и обяснителните бележки за решенията. Ако решението се публикува за обществеността и пресата, важно е да се публикува резюме, което го обяснява на разбираем език. То трябва да се публикува едновременно със самото решение. Резюметата, в по-голямата си част, следва да бъдат със заличени лични данни. Има някои въпроси, свързани с правния статут на резюметата. Ако е публикувано от съд, то следва да се тълкува като официално решение. Но на практика нито една държава няма опит с проблеми, свързани с резюметата.

В Полша съдилища са задължени да поддържат свои собствени уеб сайтове. Всяка година все повече на съдилищата вземат участие в специален конкурс "е-съдилища по полски", организиран от вестник *Rzeczpospolita*, фондация, наречена **Форум на развитие на гражданите**, както и на полския клон на **Хелзинкската фондация за правата на човека**. Победителите се награждават със специална награда от министъра на правосъдието. Целта на тази награда е насърчаването на добрите практики в тази област (с акцент върху онлайн достъп до всички съдебни решения), подобряване на контактите на съдилищата с обществото и медиите (също тестване на бързина и адекватността на съдебните служители в реакцията им на съобщения, получени по електронната поща). Класирането за миналата година (на полски език) е достъпно онлайн на http://www.rzeczpospolita.pl/pliki/prawo/pdf/ranking_e-sady_2011.pdf. Ефект на наградата е, че съдилищата, които просто запазват нивото си от миналата година, отпадат от класацията, докато много съдилища, които на постигнали напредък, ги заменят.

А. Заличаване на лични данни в решенията

Обичайна практика в почти всички анкетиранни страни е да се заличават личните данни в съдебните решения преди публикуването им в Интернет. Единствено в Англия и Уелс се публикуват всички имена и места. В някои страни решенията по малки, регулярни граждански дела се публикуват с имената на страните. Има различни начини на заличаване на имена. В някои страни се публикуват инициали, докато в други те се означават само с букви (страна А, страна Б и т.н.). При разпространение на съдебни решения е важно да се защити неприкосновеността на личния живот на заинтересованите лица, най-вече на непрофесионалните участници в процеса като обвиняеми и свидетели по наказателни дела и страните в гражданските и административните дела. Затова е важно да се премахват имената и друга лична информация, която разкрива самоличността на заинтересованите лица.

Съдебната власт трябва да изготви насоки, как да става заличаването на лични данни в съдебните решения (на имена, данни и по какъв начин да става това). Тези указания трябва да бъдат достъпни за обществеността и да се публикува на Интернет страницата на съдебната власт. Препоръчително е да се изработи специален инструментариум за тази цел.

В. Подбор

Всички запитани страни признаха, че не всички съдебни решения се публикуват. Повечето от страните публикуват в Интернет всички решения на Върховния съд, както и избрани решения на висшите съдилища, само малка част от тях публикуват решенията на съдилищата на първа инстанция.

Има и страни, които публикуват съдебни решения от съдилищата на първа инстанция, въпреки че то се обжалва на по висша инстанция. Основната цел за това е да информира обществеността.

Препоръчва се най-малко всички съдебни решения на Върховния съд и на висшите инстанции да бъдат достъпни в Интернет. Като се има предвид огромното количество на всички съдебни решения, другите съдилища могат да подбират за публикуване само по-важните решения. Решението да е окончателно не е необходимо условие за публикуването му, но трябва да е ясно за обществеността, дали е окончателно или не.

Изборът на съдебни решения за публикуване се различава във всяка страна. Понякога съдията или съдебният служител предлага решението за публикуване. В някои страни съдилищата назначават комисия от съдии, които правят избора или са разработени критерии за подбор, но те се считат за прекалено общо. В някои страни от време на време се започва дискусия от страна на пресата или университети за публикуване на всички съдебни решения за изследователски цели. За да се осигури, че всички важни и интересни решения са достъпни за обществеността, се предполага, че всеки съд следва да назначи специална комисия от съдии, които решават кои решения трябва да бъдат публикувани. По принцип следва да се оповестят решенията, които отговарят на следните критерии:

- Медиите са заинтересовани от решението;
- Решението е от особено значение за обществото;
- Решението може да повлияе върху тълкуването на закона или на други нормативни актове;
- Налице е интерес от страна на една определена група от хора;

-Решението е важно за специализираната преса в областта на правосъдието и закона.

Критериите, на база на които се прави подбора на, трябва да са свободно достъпни на обществеността и публикувани на Интернет страницата на съдебната система.

4.2 ПРЕПОРЪКИ

1. Съдебната власт във всяка страна трябва да има уеб сайт, който да се поддържа от Съвета на съдебната власт или съдебната администрация. Решенията трябва да бъдат публикувани на Интернет страницата на съдебната власт.

2. Всеки съд трябва да има свой собствен раздел на Интернет страницата на съдебната власт. Тези раздели трябва да съдържа информация за практикуващи юристи, пресата и обществото като цяло.

3. Уебсайта на съдебната власт трябва да съдържа база данни на съдебни решения, които са свободно достъпни и безплатни за обществеността. Тази база данни трябва да съдържа възможност за "търсене" по ключови думи и лесен за употреба списък.

4. Всички решения, които са в базата данни, трябва да бъдат публикувани в пълен текст, заедно с кратко резюме за бърза справка.

5. Всички съдебни решения на Върховния съд и на съдилищата от по-горна инстанция трябва да бъдат достъпни в Интернет. Останалите съдилища следва да подбират решенията за публикуване. Критериите, въз основа на които се прави подборът, трябва да бъдат свободно достъпни за обществеността и публикувани на Интернет страницата на съдебната власт. Препоръчително е публикуването на решенията, които отговарят на следните критерии:

- a. медиен интерес към решението;
- b. решението е от особено значение за обществото;
- c. решението може да повлияе върху тълкуването на закона или на други нормативни актове;
- d. налице е интерес от страна на една определена група от хора;
- e. решението е важно за специализираната преса в областта на правосъдието и закона..

6. Личните данни в решенията трябва да се заличат с цел защита на личния живот на непрофесионалните участници в процеса.

7. Препоръчително е при дела с висок обществен интерес да се публикува в Интернет резюме на решението, написано на прост, неюридически език.

8. Препоръчва се при дела от висок обществен интерес съдебното решение да се предаде на хартиен носител веднага след произнасянето му.

5. НАСОКИ ВЪВ ВРЪЗКА С МЕДИИТЕ¹

5.1 АКТУАЛНИ ЕВРОПЕЙСКИ ТЕНДЕНЦИИ

В някои от анкетираните страни (Белгия, Холандия, Австрия, Унгария, България, Литва, Норвегия, Румъния, Испания, Турция) има някаква форма на уредба (понякога наричани насоки за пресата или протокол за комуникация) за отношенията между съдебната система и медиите. В някои от страните тези отношения са регламентирани в закон (например датския Закон за съдебната администрация).

Почти всички анкетираните страни изразиха необходимост от набор от насоки за пресата, който да касае връзката между съдебната власт и медиите. Някои страни обаче продължават не са склонни да предоставят на медиите информация, свързана с определено дело.

Насоките за пресата биха могли да изяснят какво медиите могат да очакват от служителите на съдебната власт и как съдилищата трябва да информират пресата преди, по време и след процеса. Те също така трябва да регулират и редица практически въпроси.

Повечето анкетираните членове вярват, че в насоките за пресата трябва да бъдат от полза както на говорители (в изпълнение на ролята и задачите им), така и на медиите (тяхната функция и поведението им в съдебните палати и съдебните зали).

Насоките за пресата ще осведомят както съдиите и прокурорите за ролята и ограниченията им в общуването с медиите, така и журналистите относно това какво могат да изискват и очакват от съдебната власт. Насоките за пресата може да бъде инструмент, който да насърчи пълното и правилно публичното оповестяване на информация по правни въпроси чрез обективно и безпристрастно представяне на съответните факти.

Макар и да не компрометира независимостта на съдебната власт, насоките за пресата следва да имат вътрешно обвързваща сила за отделните съдилища и съдии. Те могат да доведат до единство в отношения с медиите и да бъдат основа за действие в случай на специфични въпроси, отправяни от пресата в определени случаи. Освен това те ще изяснят на журналистите организацията на връзката между съдебната власт и пресата.

Също така трябва да се направи разлика между насоките за пресата за съда и прокуратурата. Причина за това са различните цели на тези органи и информацията, които те представят на обществеността. Поради това е добре да има отделни насоки за медиите*, въпреки че следва да препращат едни към други. При определянето на насоки за пресата следва да се вземат предвид специфичния характер на съответните съдебни органи и настоящия етап на производството за всеки един проблем, който би могъл да привлече интереса на медиите.

Следва да се вземе предвид, например, различна степен на поверителност, които са налице докато разследването е в ход и докато решението е висящо, както и различната роля на разследващия орган и съда.

Прокуратурата следва да отговаря за разпространяването на информация по време на досъдебната фаза, докато съдът (напр. чрез говорителя на съда), от началото на съдебната фаза до обявяването на постановеното решение. Колкото до случаи, които касаят изпълнението на решението, по-добре ще бъдат оставени на говорителите на

---

¹ Поради датското законодателство в областта на връзката на съдебната власт с медиите, Дания не е в състояние напълно да се съгласи с всички гледни точки и препоръки, изложени в тази глава.

прокуратурата (в зависимост от системата в различните страни - в някои страни тази фаза може да бъде под контрола на органите на полицията, като, на свой ред, ще бъде предмет на техните собствени насоки за пресата).

Насоките за пресата трябва да бъдат част от национален стратегически план, включващ цикъл на планиране и отчитане на комуникацията с медиите и обществото. Насоките за пресата следва да бъдат прилагани на национално ниво, така че съдиите ще знаят какво могат да направят, както и медиите и обществеността да бъдат информирани какво могат да очакват, каква информация се оповестява. Насоките за пресата следва да бъдат задължителни и да се разглеждат като обобщение на най-добрите практики за всички съдии в рамките на всички съдилища в страната, Съветът на съдебната власт и съдебната администрация.

Някои страни считат, че е по-добре насоките за пресата да се наложат с помощта на закон, който регламентира санкции в случай на нарушаването им. В Англия и Уелс е налице негативно отношение към правомощия на съда, които могат да позволят на съдилищата да регулира поведението на медиите, например в случай, че медиите нарушат съдебна заповед или с оглед на предотвратяването на разпространяване на деликатна или секретна информация.

Въпросът за възможността за налагане на санкции в случай на нарушение на насоките се доказва като много деликатен от гледна точка на основния принцип на свободата на словото. Но може да има конкретни санкции за нарушение на насоките в рамките на съда. В този случай те трябва да бъдат конкретни и да бъдат посочени в насоките. Би било добра идея да се създаде списък на "санкции", които могат да бъдат наложени от борда на съдиите или съдия в съдебната зала по време на съдебното заседание. Пример за подобни санкции могат да бъдат: временно отнемане на акредитацията, временна забрана на информация, временен отказ на достъп до съдебната зала (председателя на съда може да реши това въз основа на властта, която има по време на заседанието), временен отказ на копие от съдебното решение, обида на съда, загуба на доверие и следователно по-труден достъп до информация.

Санкциониране на всяко поведение, което не отговаря на насоките за пресата, може да бъде разгледано също така на дисциплинарно ниво в рамките на специфична професионална категория, като например подаване на жалба (напр. за нарушаване на етичния кодекс на журналистите).

Насоките за пресата трябва да се разглеждат като морално обвързващ протокол, който е създаден след консултации с всички заинтересовани страни (медии, говорители на съдилищата, говорители на прокуратурата, представители на адвокатските колегии). Поради това насоките за пресата трябва да са ясни и обект на стриктно тълкуване. Следва да се създаде експертна група за изготвянето на проект. За да се формулират принципите на насоките за пресата, представителните органи на съответната професионална съсловия - магистрати, адвокати и журналисти, също трябва да бъдат включени по начин, който им вменява етична отговорност. В някои страни това се приема за задача на Съветите на съдебната власт или на съдебната администрация.

Насоките за пресата следва да включват:

- препратки към етичните кодекси на съдебната власт и медиите, както и международни (европейските) препоръки;

- Обяснение на ролята и функциите на съдебната власт, на различните етапи на процеса за всички видове дела, както и ролята и функцията на говорителите на съдилищата, прокуратурите и съветниците по въпросите за медиите във всеки един етап;
- Законите забрани и правила на поведение за представителите на медиите в съдебните палати и в съдебната зала, но също така и възможностите за бързо отразяване / отричане / опровергаване на новини или изявления, публикувани в медиите, които са неверни, объркващи или опасно неясни;
- Определение за медии;
- Ограничения за предоставяне на информация от съдебната система по време на различните етапи на делото и относно това, кой участник в рамките на съдебната власт е отговорен за комуникацията с медиите;
- Правата на медиите за получаване на информация и вида на информацията;
- Какви правила се прилагат спрямо използването на аудио или видеозапис, мобилни телефони и социалните медии в съдебните зали и съдебните палати;
- Насоките за пресата също така трябва да се направи разлика между информация за медиите и информация за обществеността, както и информация за новинарски преглед и документални програми.

Насоките за пресата следва да се актуализират и обновяват редовно. Трябва да се разработи национална платформа за обмен на опит между говорителите и представителите на медиите. Трябва да се провеждат редовни общи консултации за актуализиране на очакванията и покриване всички нови изисквания, които биха могли да възникнат и проверка на резултатите от предишни споразумения с цел прилагане на практически опит, за да се подобри капацитета на насоките за регулиране на въпроса и постепенното усъвършенстване на ползата от тях в отговор на постоянното развитие на нови средства за комуникация.

Проучвания сред съдиите, говорителите на органите на съдебната власт и журналисти също биха били начин за евентуални корекции в Насоките. Също така могат да бъдат провеждани конференции през разумни интервали от време, в които да вземат участието на всички заинтересовани страни, както на национално ниво, така и в международен мащаб.

Би било предимство създаването на мрежа от говорители на органите на съдебната власт / съветници по въпросите на медиите на национално и европейско ниво, която да координира насоките за пресата, така че те да се актуализират редовно. Освен това тя може да бъде много полезна за сравнителен анализ. Това би могло да бъде и възможност за ЕМСС да координира преглед на тези насоки на европейско ниво от време на време.

Наскоро, през декември 2011 г., в Белгия, бе създадена национална платформа за говорители на съдилищата и прокуратурата. Целта на тази платформа е осигуряването на лесен и неформален контакт между тези говорители, преразглеждането на съществуващите насоки, разработването на редовен обмен на опит между всички заинтересовани страни (например медиите и адвокатска колегия) и да се създаде национален прес - офис.

5.2. ПРЕПОРЪКИ

1. Налице е необходимост за регулиране на отношенията между съдебната власт и медиите. Препоръчително е въвеждане на набор от насоки за пресата, без значение дали това ще стане със законова разпоредба или като (морално или юридическо) обвързващ протокол. Те не трябва да противоречат на съществуващите правни ограничения. Насоките за пресата трябва да бъде част от националния стратегически план, съдържащ и цикъл на планиране и отчитане на комуникация с медиите и обществото.
2. Насоките за пресата следва да изяснят различните цели и интереси, както на съдебната власт, така и медиите. Тя трябва да посочат това, което медиите могат да очакват от служителите в съдилищата и как съдилищата трябва да отговарят на нуждите на медиите преди, по време и след съдебното производство. Насоките за пресата следва също да уреждат и редица практически въпроси.
3. Насоките за пресата трябва да работят както за съдебната власт и нейните говорители (съобразно задачата и ролята им), така и за медиите (тяхната роля и начини на поведение в съдебните палати и съдебните зали). Насоките за медиите следва да осведомят както съдиите за тяхната роля и границите при общуването им с медиите, така и самите медии за това какво могат да изискват и да очакват от съдебната власт. Те не би следвало да компрометират независимостта на съдебната власт.
4. Насоките трябва да се изготвят след консултация с всички заинтересовани страни (медии, говорител на съдилища и прокуратури, представители на адвокатските колегии).
5. Насоките следва да подлежат на ясно и стриктно тълкуване.
6. Насоките следва да бъдат преразглеждат и актуализирани редовно. Трябва да се създаде национална и европейска платформа за обмяна на опит между заинтересованите страни.

6. ПРОАКТИВЕН МЕДИЕН ПОДХОД НА СЪДЕБНАТА ВЛАСТ

6.2 НАСТОЯЩА СИТУАЦИЯ В ЕВРОПА

Повечето от анкетираните страни изразяват нуждата им за по-активен подход към медиите, въпреки че най-малко три от анкетираните страни са резервирани. Тези държави поставят въпроса дали е уместно съдебната власт да поеме инициативата в комуникация с медиите. Някои от участвалите страни смятат, че проактивният подход към медиите е специфична задача на Съвета на съдебната власт и че Съветът на съдебната власт следва да подкрепя съдилищата в контактите им с медиите. Като причина за това повечето страни посочват възможността за подобряването на имиджа на съдебната власт в очите на обществото. Мнението на обществото за съдебната власт се определя от репортажи в пресата, радиото и телевизията. Медиите действат като посредник между съдебната власт и широката общественост. Прозрачността в съдебната власт ще доведе до интерес, доверие и разбиране от страна на обществеността.

А. Проактивен медиен подход към съдебните дела

Медиите в повечето европейски страни проявяват огромен интерес към наказателни дела с висок обществен интерес. Като противовес на този интерес към наказателните дела се препоръчва да се насочва вниманието на медиите към интересни граждански дела, например трудови дела, дела, свързани със защитата на правата на потребителите, административни дела, данъчни дела и дела, свързани с правила за социално осигуряване. Изглежда, че няма да има възражения ако съдебната власт прави подбор на съдебни решения, които биха били от обществен интерес.

Повечето отговорилите страни ежеседмично предоставят безвъзмездно на медиите списъци на съдебните заседания. В няколко страни тези не - анонимни списъци могат да бъдат проверени в съдебните палати, докато в други те се изпраща до медиите от съдебната власт.

Дания публикува не-анонимни списъци с делата във вътрешна мрежа с ограничен достъп. След одобрение, журналистите имат достъп мрежата с код. Медийните организации подписват споразумение за поверителност с цел да се избегне злоупотреба с лични данни. Всяка медийна организация определя няколко журналисти, които могат да получат достъп, с цел да се ограничи броят на хората с достъп до поверителна информация. Достъпът трябва да се подновява ежегодно (за журналисти на свободна практика - на всеки 4 месеца). Има възможност за търсене в списъците на делата чрез информация за предмета на делото.

По делата с висок обществен интерес, съдилища биха могли да проведат срещи с представители на медиите относно планирането и изпълнението на процедурите по делото.

В няколко страни на Интернет страницата на съдилищата се публикува прессъобщение / резюме на съдебното решение възможно най-скоро след произнасянето му. В страни, където се допускат камери в съдебната зала, при дела с висок обществен интерес се случва съдията да прочете резюме на решението на разбираем език пред телевизионни камери. По този начин медиите получават материал, какво може да се използва в новинарските емисии и постановяването на съдебните решения се излъчва по-често.

От 2010 г. насам Дания работи по една по-активна комуникационна стратегия. Стратегията се основава на проучвания на общественото мнение относно датските съдилища, медийното отразяване на работата на съдилищата в Дания и проучване на отношението на журналистите към съдилищата. Анализът показва, че доверието към съда е много високо. Въпреки това, то също показва, че самите съдилища са "невидими" и рядко допринасят за журналистически статии, свързани с работата им. Освен това анализът показва, че общественото знание за съдебната система е много ограничен и че има разминаване между общественото схващане на размера на наказанията от една страна и действителната съдебна практика, от друга. Общата цел на комуникационната стратегията и усилия е да се повиши познаването и интереса, а по този начин разбирането на съдилищата и съдебната власт от населението.

В. Проактивен медиен подход от Съвета на съдебната власт и съдилищата

В няколко страни Съветът на съдебната власт и съдилищата организират неформални годишни срещи с пресата. На тези срещи на Съветът или съдът има възможност да представи статистически данни, да насочи вниманието към някои определени случаи и да научи за практическите нужди на пресата. Тези срещи са полезни за по-доброто

взаимно опознаване между медиите и съдебната власт. Препоръчва се говорителите и ПР-ите да присъстват на тези срещи.

В някои страни, са предвидени обучения за магистрати и съдебни служители, които са фокусирани върху комуникацията и прозрачността. В една страна съдебната власт съзнателно участва в публична дискусия по въпроси като: ролята на съдилищата и съдиите в демократична държава и важноста на спазването на Закона за отделния гражданин и за страната като цяло.

Други споменати дейности в тази област са представяне на годишни доклади в пресата, разясняване на работата на съдебната власт и осигуряване на обучение за журналисти и студенти по журналистика.

С. Индивидуално представяне на съдиите пред медиите

В повечето интервюирани страни изявлението на отделен съдия пред медия не е позволено: Съдията говори чрез своето решение, а говорители са тези, които говорят правят изявление. В Австрия индивидуалното изявление на съдиите в медиите е официално забранено. В Белгия някои съдии дават интервюта за своята работа. Това е приемливо само ако темата на интервюто не е свързана с определен случай, а е по общ въпрос. Те също могат да се представят като експерт. В някои страни - най-вече поради липсата на официален говорител - медиите канят и пенсионирани съдии в студиото, които да коментират съдебните заседания или да определени въпроси. Проблемът е в това, че те се разглеждат като говорители за цялата професия, докато в действителност те не са били активни съдии в продължение на години.

Повечето от страните приемат изявенията на отделните съдии в медиите като рискови. Съдиите са ограничени да изразяват своите позиции и следва да имат предвид бъдещите последиците от своите коментари. Нито един съдия не трябва да дава интервю преди или по време на делото. Съдията може да се прояви субективност и пристрастие към една от страните или може да бъде обвинен, се опитва да повлияе върху развоя на делото.

6.2 Препоръки

1. Всички страни се насърчават да разработят проактивен подход към медиите. Този подход следва да бъдат фокусиран както върху отделни съдебни дела, така и върху на съдебната система и принципите на правото като цяло.
2. Медиите трябва да имат достъп до списъците на делата на съдилищата за да могат да изберат определени съдебни заседания и да ги посетят. Едновременно с това съдилища могат да подберат съдебни дела, които биха били от интереса на медиите.
3. Съветите за съдебната власт, както и съдилищата са насърчават да организират най-малко веднъж годишно провеждането на неформална среща с националните медии, на която да разяснят работата на съдебната власт и да ги информират за напредъка ѝ.
4. Обучение по прозрачност на съдебната власт и обясняване на начина, по който работата на медиите трябва е част от редовните програми за обучение на магистратите и съдебните служители.

5. Препоръчва се съдебната система да бъде ангажирана в обучението на журналисти (студенти) по въпросите за организацията на съдебната власт и закона.
6. Отделните съдии, без да са говорители, не трябва да са склонни да изпълняват ролята на говорители пред медиите. Ако имат намерени да го сторят, те следва старателно да се подготвят в сътрудничество с говорители, по-висши съдии или ПР-и.
7. Препоръчва се съдебната власт във всички страни да развива дейности за информация на широката общественост и да образова учащи се от различни нива:
  - а. организиране на "Ден (или седмица) на отворените врати в съдилищата" с цел да се информира обществеността за всички аспекти на съдебната власт;
  - б. приемане и развеждане на групи, посещаващи съдилищата;
  - в. издаване на листовки листчета или публикуване на информация в Интернет за широката общественост по теми като достъп до съд, изпълнение на функциите на съдебен заседател;
  - г. разработване на онлайн материали за обучения за съдебната система, за ученици и за подпомагане на съдилищата при училищни посещения.

7. ОСНОВНИ ПРЕПОРЪКИ

Основните препоръки, които проектният екип "Правосъдие, общество и медии" е направил след всички проучвания са:

1. Всички страни трябва да разработят и използват система за говорител на съдебната власт под формата на съдии - говорители и комуникационни консултанти, които трябва да имат задълбочени познания за съдебната система, за това как да се информира обществеността на разбираем език, както и социални и медийни умения.
2. Аудио и видео записът могат да бъдат разрешени в съдебните зали, доколкото има предприети специални мерки за защита на непрофесионалните участници в процеса от това да бъдат снимани и има система за контрол от страна на съдията, който може да разпреди да се спре записът когато това е необходимо.
3. Препоръчва се изработването на ясни насоки в случаите, в които използването на смартфони и други комуникационни устройства е разрешено, когато е забранено, както и каква е процедурата в случай на нарушение.
4. Социалните медии могат да бъдат полезни за съдилищата и органите на съдебната власт при общуването им. Препоръчително е да се разработи стратегия, която да включва целевите групи и целите за използването на всяка една от социалните медии.
5. Съдебната власт във всяка страна трябва да има уебсайт, който да се поддържа от Съвета на съдебната власт или съдебната администрация. Всеки съд трябва да има свой собствен раздел на интернет страницата на съдебната власт. Тези уебсайтове трябва да съдържат информация за професионалисти, медиите и общественото като цяло и следва да съдържат база данни със съдебни решения, които са свободно достъпни за обществеността.
6. Налице е необходимост от регулиране на отношенията между съдебната власт и медиите. Препоръчва се въвеждане на набор от насоки за пресата, независимо дали те са заложили във закона или в (морално или юридическо) обвързващ протокол. Те не могат да противоречат на съществуващите правни ограничения. Насоките за пресата трябва да бъде част от националния стратегически план, съдържащ цикъл на планиране и отчитане на комуникацията с медиите и общественото. Насоките за пресата следва да изяснят различните цели и интереси, както на съдебната власт, така и на медиите. Те следва да посочат това, което медиите могат да очакват от служителите на съдилищата и как съдилищата следва да отговорят на нуждите на медиите преди, по време и след съдебното производство.
7. Всички страни се насърчават да развие проактивен подход към медиите. Този подход следва да бъдат фокусиран както върху отделни съдебни дела, така и върху цялата съдебна система.

8. ПРИЛОЖЕНИЕ I: УЧАСТНИЦИ В ПРОЕКТНИЯ ЕКИП

Координатор на проектния екип:

Дания	Erik van den Emster Marja van Kuijk Merel Berling
-------	---

Подгрупа „Говорители“:

Координатор:

Съвет на съдиите на Англия и Уелс	Keith Cutler
-----------------------------------	--------------

Участници:

Испания	Gemma Gallego Carlos Berbell Julia Perez
---------	--

Унгария	Beatrix Ocsai
---------	---------------

Турция	Hasan Dursun
--------	--------------

Подгрупа „Аудиовизуален запис и социални медии“:

Координатор:

Норвегия	Iwar Arnstad
----------	--------------

Участници:

Ирландия	Esmond Smyth William Hamill Anne Fitz Patrick
----------	---

Дания	Niels Grubbe Eva Holm Oestergaard
-------	--------------------------------------

Италия	Roberto Giovagnoli
--------	--------------------

Литва	Diana Labokaitė Artūras Drigotas Irmantas Kuzas
-------	---

Подгрупа „Публикуване на решения“:

Координатор:

Дания	Anke Pouw
-------	-----------

Участници:

Белгия	Nadia de Vroede Hilde Derde
--------	--------------------------------

България	Renata Mishonova-Halyova
Португалия	Rui Figueiredo Coelho
Румъния	Oana Andrea Schmidt Haineala Corina Adriana Dumitrescu Gratiana Isac Simona Maya Teodorus
Австрия	Katharina Leymayer Helmut Katzmayer

Подгрупа „Насоки за пресата”:

Координатор:

Белгия	Nico Snelders
Италия	Guido Calvi Mariasaria Guglielmi Gabriele Florentino
Полша	Lukasz Bojarski Barbara Godlewska-Michalak Rafał Michalczewski

Подгрупа „Проактивен медиен подход:

Координатор:

Дания	Anke Pouw
-------	-----------

Участници:

Всички участници в проектния екип